

УДК 351.851:37.018.43:004

DOI: 10.35432/tisb342025359562

Олексій Якубовський

*кандидат історичних наук, професор,
професор кафедри публічної служби та права
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»
<https://orcid.org/0009-0004-6745-9550>
e-mail: yakubovskiy.o.p@op.edu.ua*

Наталія Колісніченко

*доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних наук
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»,
голова експертної ради ГО «Одеський інститут соціальних технологій»
<https://orcid.org/0000-0003-1083-7990>
e-mail: ird@ukr.net*

ПУБЛІЧНО-АДМІНІСТРАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: КРИТЕРІЇ, ПІДХОДИ ТА МОДЕЛІ

У статті досліджуються комплексні засади управління та публічно-адміністративного забезпечення дистанційної освіти як багаторівневої системи, що охоплює педагогічні, технологічні та організаційні виміри. Ефективна організація онлайн-навчання базується на створенні міцної інституційної основи, яка включає розробку стратегій, політик академічної доброчесності, стандартів інклюзивності та кібербезпеки. Важливою складовою є стандартизація платформ, що дозволяє уникнути фрагментації та забезпечити стабільний доступ до ресурсів, цифрову підтримку користувачів і технічний супровід. Процес управління якістю дистанційної освіти розглядається через п'ятикратний цикл: від планування програми управління до аналізу змін, спричинених контрольними діями. Для оцінювання курсів пропонується використовувати технічні, педагогічні, організаційні та етичні критерії. Окрему увагу приділено кваліфікації персоналу, що передбачає обов'язкове навчання викладачів онлайн-педагогіці, їх сертифікацію та залучення інструкційних дизайнерів. При цьому якість навчання оцінюється через системні показники: матеріально-технічне забезпечення, якість навчальних матеріалів, індивідуальні освітні досягнення студентів та їхню здатність до самоконтролю. У системі публічного управління виокремлено чотири ключові моделі реалізації дистанційного навчання: державоцентрична (характеризується жорсткою ієрархією та централізованим визначенням стандартів), інституційно-автономна (базується на гнучкості та самостійному виборі закладами освітніх підходів), мережева (орієнтована на партнерство між державою, університетами та IT-сектором), сервісно-орієнтована (фокусується на персоналізації та потребах здобувача). В Україні розвиток цих моделей є критично важливим для цифрової трансформації освіти. Підсумовується, що успішна реалізація дистанційного навчання можлива лише за умови гармонізації національних підходів із міжнародними стандартами якості. Це сприятиме повноцінній інтеграції вітчизняної системи освіти до європейського освітнього простору.

Ключові слова: дистанційне навчання, публічно-адміністративне забезпечення, управління якістю освіти, інституційно-організаційне забезпечення, цифрова інфраструктура, академічна доброчесність, моделі дистанційного врядування, державоцентрична модель, автономна модель, мережева модель, сервісна модель.

Oleksii Yakubovskiy

*Candidate of Historical Sciences, Full Professor,
Professor of the Department of Public Service and Law,
ESI of Public Service and Administration,
Odesa Polytechnic National University
<https://orcid.org/0009-0004-6745-9550>
e-mail: yakubovskiy.o.p@op.edu.ua*

Natalia Kolisnichenko

*Doctor of Sciences in Public Administration, Full Professor,
Head of the Department of Social and Humanitarian Sciences,
ESI of Public Service and Administration of the Odesa Polytechnic National University,
Head of the Expert Council of the NGO "Odesa Institute of Social Technologies"
<https://orcid.org/0000-0003-1083-7990>
e-mail: ird@ukr.net*

PUBLIC-ADMINISTRATIVE SUPPORT OF THE DISTANCE EDUCATION PROCESS: CRITERIA, APPROACHES, AND MODELS

The article examines the comprehensive principles of management and public-administrative support of distance education as a multi-level system encompassing pedagogical, technological, and organizational dimensions. Effective organization of online learning is based on establishing a solid institutional foundation, which includes the development of strategies, academic integrity policies, inclusivity and cybersecurity standards. A key component is the standardization of platforms, which prevents fragmentation, ensures stable access to resources, provides digital user support, and offers technical assistance. The quality management of distance education is considered through a five-stage cycle, from program planning to analyzing changes resulting from monitoring actions. For course evaluation, technical, pedagogical, organizational, and ethical criteria are proposed. Special attention is given to staff qualifications, which involve mandatory training of instructors in online pedagogy, certification, and engagement of instructional designers. At the same time, the quality of learning is assessed through systemic indicators: material and technical resources, quality of learning materials, students' individual educational achievements, and their ability for self-regulation. Within the public administration system, four key models of distance learning implementation are identified: state-centered model which is characterized by a strict hierarchy and centralized definition of standards; institutionally autonomous model which is based on flexibility and independent selection of educational approaches by institutions; networked model which is oriented towards partnerships among the state, universities, and the IT sector; service-oriented model which focuses on personalization and learner-centered needs. The development of these models is critically important for the digital transformation of education in Ukraine. It is concluded that the successful implementation of distance learning is possible only through harmonizing national approaches with international quality standards. This harmonization requires a strategic alignment of legislative frameworks to support the scalability of digital initiatives across diverse educational sectors. Additionally, fostering international collaborations will facilitate the continuous exchange of best practices, ensuring that the networked and service-oriented models remain competitive on a global scale. Ultimately, building a resilient distance education infrastructure serves not only as a response to contemporary challenges but as a permanent pillar of a modern, accessible knowledge society.

Keywords: distance learning, public-administrative support, educational quality management, institutional-organizational provision, digital infrastructure, academic integrity, distance governance models, state-centered model, autonomous model, networked model, service-oriented model.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Стрімка цифровізація, виклики пандемії COVID-19, воєнні умови в Україні, зростання потреби у гнучких формах навчання зумовили трансформацію механізмів організації освітнього процесу. Дистанційне навчання поступово перетворюється на невід'ємний компонент національної системи освіти, що потребує чітко вибудованих механізмів публічного адміністрування.

На сьогодні дистанційна освіта постає не лише як сукупність технічних засобів, а як складна багатоаспектна система, що потребує скоординованого управління в педагогічному, соціальному та економічному вимірах. Виникає гостра суперечність між об'єктивною потребою у масштабуванні дистанційного навчання та відсутністю цілісної моделі його публічно-адміністративного забезпечення. Ключова проблема полягає у фрагментарності управлінських політик та нерівності доступу до цифрових ресурсів, що створює ризики для стабільності та інклюзивності освітнього процесу.

Ефективне управління дистанційною освітою вимагає вирішення низки критичних питань, таких, як-от відсутність єдиних стандартів, адже необхідна розробка чіткої інституційної бази, яка б регламентувала політику академічної доброчесності, процедури оцінювання та захисту даних у цифровому просторі; технологічна фрагментація і, як результат, потреба у стандартизації освітніх платформ та створенні надійної сервісної підтримки для всіх учасників освітнього процесу; кадровий дефіцит, оскільки демонструється недостатній рівень цифрових компетенцій викладацького та адміністративного персоналу, що вимагає впровадження систем сертифікації та навчання онлайн-педагогіці; методологічна невизначеність, а, відтак, необхідність переходу від пасивного викладання до активної студентоцентричної онлайн-педагогіки, яка б відповідала вітчизняним та міжнародним стандартам якості. Таким чином, актуальність проблеми зумовлена необхідністю формування збалансованих моделей публічного управління, які б забезпечували не лише ресурсну підтримку, а й системний моніторинг якості дистанційної освіти в умовах сучасних суспільних трансформацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Сучасна наукова література трактує дистанційне навчання як складний публічно-адміністративний і педагогічний процес, що потребує системної підтримки з боку держави, освітніх інституцій та цифрової інфраструктури. Загалом можна виокремити кілька ключових положень, що повторюються в дослідженнях і формують спільне теоретичне поле. Розглядаються акредитації, що важливо для дистанційних програм з акцентом на критеріях якості, зовнішньому оцінюванні, прозорості процедур, що прямо формує вимоги до державної політики управління дистанційною освітою (Антощук С., Гравіт В. та ін.). Поняття «дистанційна освіта», процес формування ефективної політики та методологічні проблеми публічно-адміністративного забезпечення дистанційної освіти вивчали Самойленко О., Ткаченко Л., Хмельницька О. та ін. Важливість цифрової інфраструктури та особливості моделей публічного управління дистанційною освітою вивчали Гуц Н., Дмитрієнко О., Маятіна Н., Лисенко Т., Руда О., Ячменик М. та ін. Їх наробки безпосередньо підтримують концептуальну частину тематики дослідження та презентують авторські типології моделей. Публікації підтверджують, що ефективність дистанційної освіти залежить від гармонізації державного регулювання, інституційної автономії та впровадження інноваційних моделей управління.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета роботи - обґрунтувати теоретико-методологічні засади та практичні підходи до публічно-адміністративного забезпечення дистанційного освітнього процесу на основі визначення ключових критеріїв оцінювання його якості та систематизації моделей управління дистанційною освітою.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасна наукова література трактує дистанційне навчання як

складний публічно-адміністративний і педагогічний процес, що потребує системної підтримки з боку держави, освітніх інституцій та цифрової інфраструктури. Загалом можна виокремити кілька ключових положень, що повторюються в дослідженнях і формують спільне теоретичне поле. Розглядаються акредитації, що важливо для дистанційних програм з акцентом на критеріях якості, зовнішньому оцінюванні, прозорості процедур, що прямо формує вимоги до державної політики управління дистанційною освітою (Антошук С., Гравіт В. та ін.). Поняття «дистанційна освіта», процес формування ефективної політики та методологічні проблеми публічно-адміністративного забезпечення дистанційної освіти вивчали Самойленко О., Ткаченко Л., Хмельницька О. та ін. Важливість цифрової інфраструктури та особливості моделей публічного управління дистанційною освітою вивчали Гуц Н., Дмитрієнко О., Маятіна Н., Лисенко Т., Руда О., Ячменик М. та ін. Їх нароби безпосередньо підтримують концептуальну частину тематики дослідження та презентують авторські типології моделей. Публікації підтверджують, що ефективність дистанційної освіти залежить від гармонізації державного регулювання, інституційної автономії та впровадження інноваційних моделей управління.

Виклад основного матеріалу. Технологія дистанційного навчання є сукупністю методів і засобів навчання та управління, що забезпечують проведення навчального процесу на відстані на основі використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій [4, с. 38-39]. Ефективне управління дистанційною освітою вимагає скоординованої уваги до педагогіки, технологій, підтримки студентів та адміністрування.

По-перше, це створення міцної інституційно-організаційної бази, що передбачає розробку чіткої політики щодо онлайн-навчання, оцінювання, академічної доброчесності та апеляцій. Формування цілісної інституційної та організаційної основи дистанційного навчання передбачає створення нормативних правил, процедур, структур і ресурсного потенціалу, які забезпечують стабільність, узгодженість та високу якість онлайн-освіти. Розроблення формальних політик і механізмів врядування розпочинається з ухвалення офіційних документів, що регулюють дистанційне навчання, зокрема: стратегії (концепції) дистанційної освіти; внутрішніх положень щодо онлайн-(дистанційних) курсів; політики забезпечення академічної доброчесності та ідентифікації здобувачів; процедур оцінювання та виставлення результатів навчання; політики захисту даних і кібербезпеки; стандартів доступності та інклюзивності; правил дотримання авторського права та інтелектуальної власності. Структурними елементами управління виступають які дії, як-от: призначення інституційного координатора/центру дистанційного навчання; визначення відповідальності на рівні факультетів, кафедр, освітніх програм; створення комісій із забезпечення якості й перегляду навчальних планів. Дистанційна освіта має відповідати вимірюваним стандартам, зокрема: шаблонам проектування курсів; мінімальним вимогам до навчального навантаження, взаємодії та зворотного зв'язку; періодичним аудиторським курсів; щосеместровому опитуванню здобувачів щодо задоволеності навчанням; використанню аналітичних панелей задля моніторингу утримання та залученості; щорічним оглядам програм дистанційного навчання. Механізми повинні відповідати національним вимогам акредитації, міжнародним стандартам (EUA, ENQA, Quality Matters, ISO 21001).

По-друге, стандартизації платформ дистанційного навчання для зменшення фрагментації. В Україні здобули популярність такі основні платформи для організації навчального процесу: Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, Skype, Classtime, Cisco Webex Meetings [3]. Вимоги до платформ повинні включати: надійність, масштабованість, мобільний доступ; ресурси для підготовки користувачів; відповідність стандартам доступності. Для забезпечення сталості онлайн-освіти слід створити серверні ресурси з високою доступністю, резервним копіюванням і кіберзахистом; службу підтримки (help desk) та багаторівневу IT-підтримку здобувачів і викладачів; цифрову бібліотеку та репозиторій навчальних матеріалів; систему забезпечення комп'ютерною технікою малозабезпечених

здобувачів; підрозділи зі створення мультимедійного контенту (студії запису, технічний супровід). Адже, на думку Масліч С., на сьогоднішній день важко уявити навчальне заняття, де б не використовувалися ІКТ, цифрові пристрої, засоби мультимедіа [6, с. 139].

Третє, узгодження методів дистанційного навчання з національними стандартами акредитації та забезпечення якості. Вони, як правило, забезпечуються таким: навчальні програми, навчальні та навчально-тематичні плани і методичні рекомендації щодо їх використання; відео- та аудіо-записи лекцій, тематичних дискусій, семінарів тощо; мультимедійні, презентаційні та інші наочні матеріали; ділові ігри із методичними рекомендаціями щодо їх використання та інші ресурси навчального призначення [2, с. 61]. Акредитація спонукає до оновлення підходів до організації навчання: впровадження дистанційного супроводу, електронних портфоліо, інтерактивних методів спостереження та саморефлексії [1, с. 26]. Зокрема, успішними системами акредитації, які запровадили цифрові технології у своїй діяльності, є подання та обробки документів, організації дистанційних візитів експертів, використання аналітичних платформ для оцінювання якості освіти та автоматизації внутрішніх процедур прийняття рішень [1, с. 44].

Четверте, підготовка викладачів та персоналу технічним та методологічним компетенціям. Підготовка викладацького, адміністративного та технічного персоналу передбачає обов'язкове навчання онлайн-педагогіці та роботі з LMS (Learning Management System) - системою управління навчанням, програмним забезпеченням, яке дозволяє організувати, автоматизувати та контролювати освітній процес у цифровому середовищі; сертифікацію для викладачів; менторство та взаємне рецензування викладання; стимулювання та врахування навантаження зі створення онлайн-курсів; залучення фахівців: інструкційних дизайнерів, технічних тьюторів. В умовах війни в Україні запроваджено таку технологію як кадровий резерв, який дасть змогу вчителям закладів середньої освіти, які можуть залишитися без навантаження, проходити навчання й отримувати середню заробітну плату [8].

Відтак, проблематику управління дистанційною освітою доцільно розглядати у трьох взаємопов'язаних вимірах: педагогічному, соціальному та економічному. Педагогічний аспект є фундаментальним для досягнення належного соціального та економічного ефекту освіти. Соціальна ефективність освіти оцінюється через такі індикатори, як позитивний вплив освітнього процесу на розвиток найкращих якостей особистості та її комфортні умови життя, на вдосконалення всіх аспектів суспільних відносин та на формування відкритого демократичного суспільства. Соціальна ефективність освіти передбачає соціальні наслідки, такі як тривалість життя, громадська активність і загальна задоволеність життям. Економічну ефективність освіти слід розглядати з точки зору результативності самого освітнього сектору (якість освітніх послуг, раціональне використання ресурсів у сфері освіти). Водночас економічну ефективність освіти можна оцінювати через її вплив, наприклад, на зростання добробуту громадян (завдяки рівню освіти працівників), на темпи розвитку інших секторів національної економіки. Ефективність також визначається з точки зору абсолютного та відносного зменшення витрат, скорочення ресурсів у галузях виробництва завдяки новим науково-технічним розробкам, здійсненим фахівцями в освітній сфері.

У системі дистанційного навчання (ДН) також необхідно враховувати педагогічний, соціальний та економічний аспекти ефективності освітнього процесу. Ефективність ДН відображає ступінь відповідності отриманих результатів очікуваним цілям і завданням освітнього процесу, зокрема щодо витрат часу, активності викладачів і студентів, а також динаміки ринку освітніх послуг. Оцінювання ефективності ДН здійснюється за кількома критеріями.

Зокрема, М. Хоукс [12] пропонує розглядати критерії оцінки курсів в Інтернеті за чотирма основними напрямками:

1. Технічні критерії - зручність використання, швидкість доступу, рівень графічної реалістичності, гнучкість аудіо-/відео-виводу;
2. Педагогічні критерії - інтерактивність, інтеграційна здатність, контроль з боку здобувача, ставлення здобувача та викладача, результати навчання;
3. Організаційні критерії - технічне обслуговування, можливість реалізації за часом і простором, наявність систем підтримки, розвиток персоналу, партнерські зв'язки з громадою;
4. Етичні критерії - доступ до технологій.

Процес оцінювання якості будь-якої освітньої послуги включає такі основні етапи:

- Етап 1. Планування та розробка програми управління якістю;
- Етап 2. Збір та аналіз інформації про процеси, що впливають на якість;
- Етап 3. Прийняття рішень щодо управління якістю освітніх послуг та впровадження відповідного впливу на об'єкти та процеси;
- Етап 4. Забезпечення контрольних дій;
- Етап 5. Збір і аналіз даних про зміни якості, спричинені контрольними діями.

Дистанційне навчання, якщо воно функціонує в конкретному закладі освіти, також підлягає моніторингу та оцінюванню з метою вдосконалення освітнього процесу. Заходи з підвищення якості - це дії або комплекс дій, які змінюють певні фактори або умови. Задля цього розробляються єдині вимоги щодо розробки електронного підручника, дистанційного курсу, загальних правил їх оцінювання та контролю якості наданих послуг у рамках дистанційного навчання.

Передбачається необхідна документація для моніторингу ДН, яка має включати базові документи: перелік спеціальностей, для яких дозволяється дистанційне навчання; документи щодо введення нових посад в освітній організації, пов'язаних із ДН (дистанційний викладач, методист дистанційного навчання тощо), а також структурні підрозділи (кафедри дистанційного навчання) з описом посадових обов'язків; документи, що регламентують розробку навчальних планів для ДН, програм, обліку часу; перелік вимог до забезпечення ДН (технічних, методичних, кадрових тощо); загальні правила атестації викладачів та адміністраторів дистанційного навчання; стандарти використання електронних підписів і печаток при підготовці контрактних та фінансових документів у процесі організації ДН [10].

Оцінювання якості дистанційного навчання має бути наближеним до оцінювання якості традиційного очного навчання, оскільки мета освіти у традиційній та дистанційній формах є ідентичною. Вимоги до результату навчання формуються на основі факторів, що впливають на якість. Якість залежить від характеристик кожного компонента освітнього процесу.

Компоненти для оцінювання якості дистанційного навчання включають показники, по-перше, групи «Якість системи оцінювання дистанційного навчання», до якої відносяться автоматизована система документообігу (електронна система деканату), наявність системи управління якістю навчання, експертна оцінка методів і змісту подачі навчальних матеріалів та рівнів індивідуальної навчальної діяльності студентів, а також, по-друге, показники групи «Кадрове забезпечення дистанційного навчання», яка передбачає такі показники, як-от - відсоток викладачів із науковими ступенями та без них; наявність наукових та/або методичних публікацій серед викладачів, авторство у дистанційних курсах; кваліфікаційна категорія викладача-практика.

1. Матеріально-технічне забезпечення дистанційного навчання. Контроль якості логістичного забезпечення зводиться до характеристик комп'ютерного та мережевого обладнання: достатня кількість комп'ютерної техніки; відповідність обладнання вимогам систем дистанційного навчання; пропускна здатність каналів передачі даних; характеристики інструментів для розробки електронних (мережевих) підручників і навчальних посібників;

наявність та працездатність обладнання для створення друкованих матеріалів, відеокурсів, Google-дисків.

2. Якість навчальних матеріалів для дистанційного навчання. При оцінюванні навчальних матеріалів слід детально аналізувати навчальні плани та програми, а саме: відповідність навчальних планів стандарту; наявність освітніх програм та їх відповідність стандарту, предметній сфері та дидактичним вимогам; відповідність змісту підручника затвердженій навчальній програмі; відповідність обсягу та змісту матеріалів встановленим стандартам.

3. Якість індивідуальних програм. Вимоги до навчальної діяльності часто подаються у вигляді компетентностей з дисциплін, які мають опанувати здобувачі. Зміст програм із навчальних дисциплін повинен включати універсальні освітні дії, базовані на принципах індивідуалізації. Відібрані навчальні матеріали передаються здобувачеві, а інформація про тестові блоки взаємодіє з фактором «оцінювання»: розробка програм для індивідуальних навчальних маршрутів студентів; рівні досягнення ефективності навчання; рівні навчальної мотивації та пізнавальних інтересів.

4. Якість індивідуальних освітніх досягнень студентів. Перевірка рівня знань дозволяє контролювати якість освіти, забезпечуючи зворотний зв'язок та збір базової інформації для оцінювання ефективності дистанційного навчального процесу. Система контролю розробляється з урахуванням базових вимог: індивідуалізація; системність; різноманітність форм та методів; універсальність (контроль має охоплювати весь навчальний матеріал); об'єктивність.

5. Якість системи самоконтролю та самооцінювання студентів. До показників цієї групи належать ті, що демонструють як кожен студент самостійно контролює результати власної навчальної діяльності; як студент здійснює самооцінювання власних досягнень.

6. Кваліфікація викладачів та кадрове забезпечення дистанційного навчання. У системі дистанційного навчання виділяють кілька категорій викладачів: автори навчальних матеріалів, викладачі-консультанти, викладачі-лектори.

Таким чином, при оцінюванні якості дистанційного навчання цілі освіти (на основі Державного стандарту освіти) беруться за основу для визначення цілей дистанційного навчання: створення матеріально-технічної бази для дистанційного навчання; забезпечення високоякісних навчальних планів, програм і навчальних посібників для ДН, що відповідають вимогам Державного стандарту; розробка індивідуальних навчальних програм; забезпечення об'єктивної інформації про рівень та якість індивідуальних навчальних досягнень студентів і середньостатистичних результатів закладів освіти для корекції освітнього процесу та навчальної діяльності випускників; створення умов для самоконтролю, самокорекції та самооцінювання навчальної діяльності студентів; методичне забезпечення підготовки студентів до складання іспитів; потреба у підвищенні кваліфікації викладачів.

На основі цілей дистанційного навчання розробляються параметри ДН:

- матеріально-технічне забезпечення;
- якість навчальних матеріалів;
- якість індивідуальних навчальних програм;
- якість індивідуальних освітніх досягнень студентів;
- якість системи самоконтролю та самооцінювання студентів;
- кваліфікація викладачів і кадрове забезпечення.

Для кожного параметра визначаються рівні та критерії оцінювання.

При розгляді якості дистанційного навчання (ДН) як освітньої послуги необхідно виділити такі взаємопов'язані фактори якості: якість змісту, якість викладача, якість технологій ДН (методи, засоби, форми). Ці фактори значно збігаються з факторами, що визначають вплив технічних засобів навчання у традиційній освіті: фактори освітнього процесу (цілі, завдання, складність навчального матеріалу), організаційно-управлінські

фактори (технічне забезпечення діяльності викладача та студента), фактори середовища (нормативні, санітарно-гігієнічні, естетичні, технічні умови), людський фактор (соціальне середовище), фактор індивідуальних особливостей особистості (психофізіологічні, антропометричні, поведінкові характеристики).

Проектування цифрово-орієнтованого навчального процесу починається з формування результатів навчання, тобто того, що здобувачі мають знати чи вміти після завершення навчання: знання (концептуальні), уміння/навички (процедурні), компетентності/здатності (прикладні, трансферабельні). Важливо враховувати узгодженість між результатами навчання, оцінюванням, навчальною діяльністю, матеріалами. Іншими словами – врахувати відповідні особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес [11].

Ефективним є поєднання синхронного (онлайн-зустрічі, дискусійні кімнати, віртуальні лабораторії) та асинхронного (відеолекції, матеріали для читання, форуми, тести, рефлексії) навчання. У якісному онлайн-курсі синхронні сесії використовують для взаємодії, уточнення, співпраці; асинхронні матеріали - для самостійного опрацювання та гнучкості.

Актуалізується застосування активної, студентоцентричної онлайн-педагогіки (не пасивного викладання), що забезпечується через залучення проблемно-орієнтованого навчання, кейс-методів (прив'язаних до реальних контекстів), групових проєктів, завдань взаємооцінювання, дискусій (що потребують критичного мислення), симуляцій та рольових ігор, тощо.

Дистанційне навчання потребує частих і змістовних точок контролю у формі тестів, коментарів викладача, портфоліо, тижневих (двотижневих) рубіжних результатів.

Йдеться про формування моделей, які забезпечують інституційне регулювання, ресурсне забезпечення, управління якістю, цифрову інфраструктуру та сервісну підтримку здобувачів освіти й педагогічного персоналу. Численні моделі дистанційного навчання досліджують у своїй статті Маягіна Н., Лисенко Т., Дмитрієнко О. [7].

Публічно-адміністративне забезпечення дистанційної освіти можна трактувати як діяльність органів публічної влади та інституцій освіти щодо формування нормативно-правової бази, координації й контролю якості освітніх послуг, ресурсного та організаційного забезпечення дистанційного навчання, підтримки цифрової інфраструктури, забезпечення доступності, рівності та академічної доброчесності. Така діяльність реалізується через комплекс механізмів: нормативно-правових, інституційно-організаційних, фінансово-економічних, інформаційно-комунікаційних, кадрових та механізмів контролю якості.

У системі публічного управління забезпеченням дистанційного освітнього процесу можна виокремити такі базові моделі.

Модель 1. Державоцентрична (ієрархічна) модель. Її основні характеристики - це домінування нормативно-правового регулювання; централізоване визначення стандартів, платформ, вимог; переважання контрольних функцій над сервісними. Її перевагами є єдність вимог, передбачуваність, системність. Хоча вона характеризується низькою адаптивністю та консервативністю.

Модель 2. Інституційно-автономна модель. Характеризується розширенням автономії закладів освіти у виборі платформ та педагогічних підходів, формуванні внутрішніх політик, управлінні ресурсами й кадрами. Вона приваблює своєю гнучкістю, здатністю до експериментів, відповідністю потребам здобувачів. При цьому характеризується фрагментацією, нерівністю можливостей між закладами.

Модель 3. Мережева (партнерська) модель. Базується на взаємодії державних органів, університетів, бізнесу, IT-компаній, міжнародних партнерів. Її рисами є спільне створення цифрових ресурсів і стандартів, платформи спільного доступу, управління за принципами колективного узгодження на основі інноваційності, масштабованості, мобілізації зовнішніх ресурсів.

Модель 4. Сервісно-орієнтована (студентоцентрична) модель. Фокусується на потребах користувачів (здобувачів та викладачів), зокрема, їй притаманні цифрові сервіси підтримки; адаптивні траєкторії навчання; механізми зворотного зв'язку й аналітики; психологічна, технічна та академічна підтримка. Її переваги - це підвищення якості досвіду, зниження відсіву, персоналізація.

Незалежно від типу модель включає такі елементи, як-от нормативно-правове забезпечення (стандарти, положення, процедури, системи контролю якості), організаційно-інституційне забезпечення (розподіл повноважень, координаційні центри, процеси), цифрова інфраструктура і технологічні рішення (LMS, стандарти платформ, кібербезпека, сервісна підтримка), кадровий (підготовка викладачів, методистів, адміністраторів, технічного персоналу), фінансово-економічне забезпечення (бюджетування, моделі співфінансування, проєктні гранти), інформаційно-комунікаційні механізми

(комунікаційна політика, доступ до інформації, прозорість), механізми забезпечення якості (моніторинг, акредитація, внутрішнє оцінювання, аналітика результатів).

Для України виникають такі виклики реалізації моделей. Серед системних проблем можна виокремити: нерівність доступу до цифрових ресурсів; проблема кадрів із цифровими компетентностями; фрагментарність управлінських політик; недостатність фінансування; кібербезпекові ризики; відсутність інтегрованих механізмів забезпечення якості.

Впровадження дистанційних моделей публічного адміністрування має узгоджуватись із: Європейськими стандартами забезпечення якості (ESG); концепціями цифрового врядування ЄС; практиками ENQA, EUA, ISO 21001; підходами університетських електронних екосистем.

Перспективними є гармонізація стандартів, спільні хмарні освітні середовища, транснаціональні програми дистанційного навчання, мережеві партнерства та цифрові консорціуми.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Моделі публічно-адміністративного забезпечення дистанційного освітнього процесу є складними системними конструкціями, що поєднують нормативні, управлінські, ресурсні й технологічні компоненти. Ефективність дистанційної освіти залежить від здатності держави й закладів освіти формувати збалансовані механізми регулювання, сервісної підтримки та управління якістю. Розвиток таких моделей стає ключовою передумовою цифрової трансформації сфери освіти та забезпечення сталого, інклюзивного доступу до навчальних можливостей в умовах суспільних та безпекових викликів.

Список використаних джерел:

1. Акредитація освітніх програм: закордонний досвід : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 23 червня – 3 серпня 2025 року. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2025. 88 с.
2. Антошук С.В., Гравіт В.О. Основи організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті. Суми: НІКО, 2015. 180 с.
3. Гуц Н., Ячменик М., Руда О. Дистанційні платформи для навчання і саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах воєнного часу. Академічні візії. Випуск 16. 2023. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7638789>
4. Дистанційна освіта. Міністерство освіти і науки України. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/distancijna/distantciyna.html>
5. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б.Ліщинська. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102 с.
6. Масліч С. Концепція розвитку та впровадження дистанційного навчання у систему професійної освіти. May 12, 2023. Kraków, Republic of Poland. Collection of scientific

papers «SCIENTIA». С. 139-140. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735206/1/Масліч_36-68-PB.pdf

7. Маятіна Н., Лисенко Т., Дмитрієнко О. Сучасні моделі дистанційного навчання. Український педагогічний журнал. 2021. № 2. С. 84-95. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-2-84-95>

8. МОН затвердило особливості дистанційного навчання: що зміниться. 19 червня 2025 року. URL: <https://mon.gov.ua/news/mon-zatverdylo-osoblyvosti-dystantsiinoho-navchannia-shcho-zminytsia>

9. Про затвердження Положення про дистанційне навчання. Міністерство освіти і науки України. 25 квітня 2013. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>

10. Самойленко О. М. Поняття дистанційної освіти та дискусії навколо неї: зб. наук. праць. Херсон : «Міськдрук», 2011. 61 с.

11. Ткаченко Л. В., Хмельницька О. С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2021. № 75. Т. 3. С. 91–96. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-3.18>

12. Hawkes M. Criteria for evaluating school-based distance education programs. NAASP-Bulletin. Vol. 80. September. 1996. P. 45–52.

References:

1. Akredytatsiia osvitnikh prohram: zakordonnyi dosvid [Accreditation of educational programs: foreign experience]: materialy vseukrainskoho naukovo-pedahohichnoho pidvyshchennia kvalifikatsii, 23 chervnia – 3 serpnia 2025 roku. Lviv-Torun: Liha-Pres, 2025. 88 p. [in Ukrainian].

2. Antoshchuk S. V., Gravit V. O. (2015) Osnovy orhanizatsii dystantsiinoho navchannia v pislia-dyplomnii pedahohichnii osviti [Fundamentals of organizing distance learning in postgraduate pedagogical education]. Sumy: NIKO. 180 p. [in Ukrainian].

3. Huts N., Yachmenyk M., Ruda O. (2023) Dystantsiini platformy dlia navchannia i samorozvytku здобувачів вищої освіти в умовах воєнного часу [Distance platforms for learning and self-development of higher education students in wartime conditions]. Akademichni vizii – Academic visions. Issue 16. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7638789> [in Ukrainian].

4. Dystantsiina osvita [Distance education]. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [Ministry of Education and Science of Ukraine]. Retrieved from: <http://mon.gov.ua/activity/education/distancziyna/distantciyna.html> [in Ukrainian].

5. Dystantsiine navchannia yak suchasna osvitnia tekhnolohiia [Distance learning as a modern educational technology]: materialy mizhvuzivskoho vebinaru (m. Vinnytsia, 31 bereznia 2017 r.) / ed. L. B. Lishchynska. Vinnytsia: VTEI KNTEU, 2017. 102 p. [in Ukrainian].

6. Maslich S. (2023) Kontseptsiia rozvytku ta vprovadzhennia dystantsiinoho navchannia u systemu profesiinoi osvity [Concept of development and implementation of distance learning in the system of vocational education]. Kraków, Republic of Poland. Collection of scientific papers «SCIENTIA». P. 139-140. Retrieved from: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735206/1/Масліч_36-68-PB.pdf [in Ukrainian].

7. Maiatina N., Lysenko T., Dmytrienko O. (2021) Suchasni modeli dystantsiinoho navchannia [Modern models of distance learning]. Ukrainskyi pedahohichniy zhurnal – Ukrainian Educational Journal. № 2. P. 84-95. Retrieved from: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-2-84-95> [in Ukrainian].

8. MON zatverdylo osoblyvosti dystantsiinoho navchannia: shcho zminytsia [MES approved the features of distance learning: what will change]. June 19, 2025. Retrieved from:

<https://mon.gov.ua/news/mon-zatverdilo-osoblyvosti-dystantsiinoho-navchannia-shcho-zminytsia> [in Ukrainian].

9. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dystantsiine navchannia [On approval of the Regulation on distance learning]. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. April 25, 2013. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> [in Ukrainian].

10. Samoilenko O. M. (2011) Poniattia dystantsiinoi osvity ta dyskusii navkolo nei [The concept of distance education and discussions around it]: zb. nauk. prats. Kherson: «Miskdruk». 61 p. [in Ukrainian].

11. Tkachenko L. V., Khmelnytska O. S. (2021) Osoblyvosti vprovadzhennia dystantsiinoho navchannia v osvitnii protses zakladu vyshchoi osvity [Features of the implementation of distance learning in the educational process of a higher education institution]. Pedagogika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools. № 75. Vol. 3. P. 91–96. Retrieved from: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-3.18> [in Ukrainian].

12. Hawkes M. (1996) Criteria for evaluating school-based distance education programs. NAASP-Bulletin. Vol. 80. September. P. 45–52 [in English].